

Віталій Павлович ПАНТЕЛЄЄВ

кандидат економічних наук,
доцент,
кафедра фінансів та кредиту,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: stavrauditfirm@gmail.com

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Пантелєєв, В. П. Фінансова безпека державного бюджетного інвестування в Україні [Текст] / Віталій Павлович Пантелєєв // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. – Том 28. – № 1. – С. 154-160. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Сучасні глобалізаційні процеси формують низку викликів фінансовій безпеці України, особливо в бюджетному сегменті. Така ситуація зумовлена негативною динамікою розвитку соціально-економічної сфери, що виражається, зокрема, у «хронічному» дефіциті Державного бюджету – основній загрози фінансовій безпеці країни. У результаті чого постає проблема ефективності державного бюджетного інвестування, що є фундаментом економічного зростання та соціального розвитку.

Мета – визначення основних проблем функціонування державного бюджетного інвестування як складової частини бюджетної політики в системі фінансової безпеки України.

Метод (методологія). Для досягнення поставленої мети використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи: індукцію та дедукцію, логічне узагальнення, аналіз і синтез, порівняння, групування, графічні методи.

Результати. Охарактеризовано систему фінансової безпеки, проаналізовано показники фінансової безпеки держави та її інвестиційної складової. Досліджено роль державного бюджетного інвестування в забезпеченні фінансової безпеки України. Охарактеризовано систему державного бюджетного інвестування, виокремлено актуальні проблеми та ризики на шляху її розвитку, запропоновано засоби ефективного використання бюджетних коштів інвестиційного характеру.

Ключові слова: фінансова безпека; інвестиційна безпека; бюджетні інвестиції; державне регулювання інвестиційної діяльності; форми бюджетного інвестування; інвестиційний проект; ефективність бюджетного інвестування.

Vitaliy Pavlovych PANTELYEYEV

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Finance and Credit,
V. N. Kharazin Kharkiv National University
E-mail: stavrauditfirm@gmail.com

FINANCIAL SECURITY OF STATE BUDGET INVESTMENT IN UKRAINE

Abstract

Introduction. Modern globalization processes form a number of challenges for Ukraine's financial security, especially in the budget segment. This situation is conditioned by the negative dynamics of the development of the social and economic sphere, which is expressed, in particular, in the "chronic" deficit of the state budget. It is the main threat to the financial security of the country. As a result, the problem of the effectiveness of state budget investment, which is the foundation of economic growth and social development, is emerging.

Purpose. The article aims to identify the main problems of functioning of state budget investment as an integral part of fiscal policy in the system of financial security of Ukraine.

Method (methodology). To achieve this goal, the following general scientific and special methods are used: method of induction and deduction, logical generalization method, method of analysis and synthesis, method of comparison, method of grouping, graphic methods.

Results. System of financial security has been characterized. Indicators of financial security of the state and its

investment component have been analysed. The role of state budget investment in ensuring financial security of Ukraine has been explored. The system of state budget investment has been characterized. The actual problems and risks have been outlined on the way of its development. Means of effective use of budget funds of investment character have been offered.

Keywords: *financial security; security of investment; budget investment; government regulation of investment activity; forms of investment budget; investment project; the effectiveness of budget investment.*

JEL classification: E520, H300, H500

Вступ

Пріоритетним напрямом державної політики кожної країни є забезпечення її фінансової безпеки. В умовах відкритості вітчизняної економіки та посилення залежності її розвитку від динаміки світової економіки і процесів глобалізації очевидною стає необхідність попередження як зовнішніх, так і внутрішніх загроз.

Ефективне впровадження системи фінансової безпеки країни складається з кількох аспектів, а саме: бюджетної, валютної, інфляційної, інвестиційної та кредитної безпеки суб'єктів фінансово-кредитної сфери, які забезпечують збалансованість національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників, здатність до ефективного функціонування економічної системи України та економічне зростання загалом.

Темі формування системи фінансової безпеки присвячено праці багатьох вітчизняних і російських вчених, серед яких Барановський О. І. [1], Блашук Ю. О. [1], Виноградня В. М. [2], Воронченко О. В. [6], Кириченко О. А. [3], Макаручук І. М. [2], Малишко В. В. [2], Пузяк М. І. [1], Сухоруков А. І. [5], Федосов В. М. [11] та ін. У нормативно-правових документах наведено індикатори, критерії, підходи до інтегральної оцінки фінансової безпеки держави як складової економічної безпеки.

Незважаючи на широке висвітлення у науковій літературі проблем, пов'язаних із забезпеченням фінансової безпеки держави, не всі аспекти фінансової безпеки саме бюджетних інвестицій досліджено та належно обґрунтовано.

Мета статті

Мета статті полягає у визначенні основних проблем функціонування державного бюджетного інвестування як складової частини бюджетної політики в системі фінансової безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження

У проєкті Концепції фінансової безпеки України зазначається, що фінансова безпека є складовою економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності ключових інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників (загроз). Основними критеріями фінансової безпеки є достатність фінансових ресурсів, їх збалансованість та ліквідність, які забезпечують існування та розвиток зазначених суб'єктів економічного життя [1].

На сучасному етапі розвитку України існує багато загроз економічній та безпосередньо фінансовій безпеці країни. Так, наприклад, політична криза, основним негативним наслідком якої є розбалансування соціально-економічної системи, військовий конфлікт – загроза національній безпеці загалом, зіткнення інтересів різних верств населення, регіональні конфлікти, фінансова турбулентність та ін.

Засоби та методи забезпечення економічної й фінансової безпеки держави, які застосовуються на нинішньому етапі законодавчими і виконавчими органами України, є неефективними. Про це свідчать показники фінансової безпеки за 2008-2016 рр., наведені в табл. 1 [7], [8].

Протягом 2008-2012 рр. спостерігалось постійне зменшення індексу інфляції, навіть дефляція цін 0,2 % у 2012 р., але при цьому був дефіцит зведеного бюджету до ВВП (більший за 3 % у 2012 р.). З 2012 р. індекс інфляції почав зростати і досяг 112,4 % у 2016 р. при пороговому значенні приблизно 107 %.

Основним індикатором фінансової безпеки країни є рівень дефіциту бюджету (відношення обсягу дефіциту до обсягу ВВП). Відхилення значень цього показника від норми за 2008-16 рр. зображено на рис. 1 [7], [8].

Протягом аналізованого періоду дефіцит зведеного бюджету в середньому становив 3,13 %, що виходить за межі критичного значення та негативно впливає на всю систему фінансової безпеки держави. Це свідчить про низький рівень ефективності бюджетної політики України та збільшення державного боргу, адже необхідно здійснювати запозичення для покриття дефіциту. Але при цьому зазвичай запозичені кошти використовуються не за цільовим призначенням. У структурі боргу

переважає зовнішній борг (приблизно 56 %), що становить істотну загрозу економіці країни. Слід зазначити, що у 2016 р. темп зростання ВВП склав 2,3 % (кумулятивне падіння протягом попередніх років склало 16 %), при цьому зростання загального обсягу державного боргу становило 22,8 %. Таким чином, темпи зростання державного боргу в 10 разів перевищують темпи зростання реального ВВП (критичним є відношення, яке більше 1). Така ситуація свідчить про дуже низький рівень боргової безпеки України.

Таблиця 1. Показники стану фінансової безпеки України у 2008-2016 роках

Показник	Оптимальне значення	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Дефіцит зведеного бюджету, % ВВП	<3	1,5	2,4	6	1,8	3,6	4,4	4,6	1,6	2,3
	Зміна, в.п.	-	0,9	3,6	-4,2	1,8	0,8	0,2	-3	0,7
Внутрішній борг, % ВВП	<30	4,7	10	13,1	12,4	13,5	17,7	29,4	25,7	28,1
	Зміна, в.п.	-	5,3	3,1	-0,7	1,1	4,2	11,7	-3,7	2,4
Зовнішній борг, % ВВП	<30	9,1	14,9	16,8	15	14,8	15,4	31	41,7	41,1
	Зміна, в.п.	-	5,8	1,9	-1,8	-0,2	0,6	15,6	10,7	-0,6
Індекс інфляції, %	<7	122,3	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5	124,9	143,3	112,4
	Зміна, в.п.	-	-10	-3,2	-4,5	-4,8	0,7	24,4	18,4	-30,9
Вартість банківських кредитів, відсотки річні	<5	19,2	16,6	13,5	14,7	21,7	20,2	20,7	20,2	22,1
	Зміна, в.п.	-	-2,6	-3,1	1,2	7	-1,5	0,5	-0,5	1,9

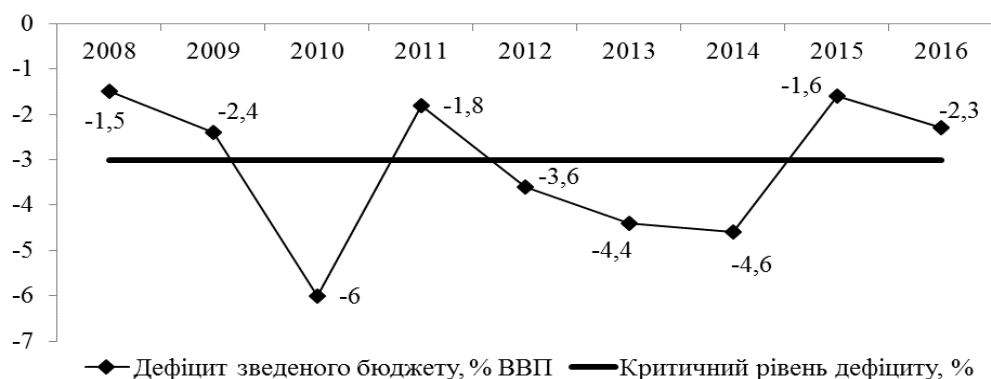

Рис. 1. Дефіцит зведеного бюджету України за 2008-2016 рр.

Глибинними причинами бюджетного дефіциту в Україні стали спад виробництва, зниження ефективності функціонування галузей економіки і підприємств, невважена соціально-економічна політика, що зумовили зниження обсягів валового внутрішнього продукту і національного доходу. Це, природно, викликало скорочення величини фінансових ресурсів у державі, що й відбилося на показниках бюджету у вигляді довгострокового дефіциту [2].

Вартість банківських кредитів значно перевищує граничне значення в 5 % і сягає 22,1 %. Це призводить до зниження доступності та привабливості кредитів для позичальників і гальмує розвиток економіки.

Важливим елементом, що забезпечує функціонування фінансової безпеки держави, є її бюджетна складова – підґрунтя фінансової самостійності. Адже бюджет – це основний інструмент реалізації економічної політики кожної держави. Під бюджетною безпекою слід розуміти забезпечення платоспроможності держави, оптимальне збалансування доходів і видатків державного та місцевих бюджетів, ефективне формування, розподіл і перерозподіл бюджетних коштів, мінімізація можливих фінансових ризиків.

Однією з найважливіших складових державного забезпечення фінансової безпеки сьогодні є інвестиційна політика. Ефективне залучення фінансових ресурсів сприяє формуванню міцних економічних зв'язків між суб'єктами інвестиційної діяльності. Інвестиції є запорукою інноваційно-технічної та технологічної модернізації як виробництва продукції, так і трансформації соціальної

інфраструктури країни. Збільшення обсягу інвестицій та підвищення їх якості спираються на скорочення темпів інфляції та обсягу боргових зобов'язань країни, врегулювання макроекономічних показників, скорочення розміру бюджетного дефіциту та забезпечення стабільності державних фінансів.

Показники інвестиційної складової економічної безпеки – це темпи зростання валових інвестицій та ефективність їх використання. Якщо ці показники вищі, ніж у середньому по країні, можна говорити про сприятливі умови для інвестиційної діяльності в країні або певному регіоні і про достатній рівень економічної безпеки [3, с. 207]. Оцінка загроз повинна бути побудована на підставі руху інвестиційної системи, тобто представляти функціонал, тому що саме зміна стану реального сектору економіки свідчить про наближення або віддалення від небезпечного порогу, перевищення якого призводить до втрати безпеки.

Одним з перших спробував сформулювати систему індикаторів для кількісної та якісної оцінки інвестиційної безпеки держави О.І. Барановський [4, с. 60-62]. До цих індикаторів він відніс насамперед обсяг інвестицій до ВВП (порогове значення 25 %) та обсяг прямих іноземних інвестицій (порогове значення не менше 5 %). Своєрідними індикаторами запропоновано використовувати:

- обсяг інвестицій, що прогнозується за рахунок усіх джерел фінансування;
- мінімальні обсяги державних інвестицій, котрі повинні визначатись у відсотках до ВВП;
- частку іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій країни;
- ступінь покриття потреби держави (регіону) в інвестиційних ресурсах грошовою масою;
- частку бюджетних коштів у вартості інвестиційного проекту (порогове значення 35–40 %) та ін.

Саме державні інвестиції прямо впливають на норму нагромадження – найбільш важливий показник з погляду загальної достатності інвестицій. Тож норма нагромадження – зведений макроекономічний індикатор, що відображає підсумковий баланс дії всіх економічних, правових, інституційних та інших факторів, що регулюють обсяг і структуру інвестиційної діяльності. Відповідно до методики розрахунку рівня економічної безпеки України мінімальне граничне значення валових інвестицій – 25 % [5, с. 42-44].

Економічна ефективність бюджетного інвестування визначається відношенням інвестованих бюджетних коштів у реальний сектор економіки до валового внутрішнього продукту або регіонального валового продукту. Особливе значення має визначення цього показника на рівні регіонів, оскільки показує рівень ефективності реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на соціально-економічний розвиток окремих адміністративно-територіальних одиниць, зокрема на розвиток державної та муніципальної інфраструктури та реалізацію інноваційних проектів [6, с. 42-44].

Так у 2013 р. показник співвідношення валових інвестицій до ВВП по Україні становив 17,17 %, у 2014 р. – 14 %, у 2015 р. – 13,8 %, а у 2016 р. – 15,07 % (табл. 2) [7, 8].

За даними проведених розрахунків можна зробити висновок, що рівень інвестиційної безпеки є критичним для України, оскільки становить на 9,93 в. п. (у 2016 р.) менше за порогове значення. Це свідчить про дуже низький рівень інвестиційної активності в Україні, що гальмує розвиток економіки країни загалом. У такому випадку порушується нормальний процес відтворення основного капіталу як фундаменту постійної модернізації та конкурентоспроможності економіки.

Найчастіше джерела фінансування інвестиційних проектів поділяють на бюджетні та позабюджетні. До бюджетних відносять кошти держави та кошти місцевих бюджетів. Позабюджетні складаються з власних джерел, кредитування капітальних вкладень, інвестиційного податкового кредиту, лізингового, форфейтингового, проектного і венчурного фінансування та ін. [9].

Нині держава не може забезпечити всі інвестиційні процеси коштами. Економіка України відчуває серйозний інвестиційний «голод». Досвід багатьох зарубіжних країн свідчить, що інвестиції, спрямовані на оборону країни та вирішення соціально-економічних завдань, є досить важливими, але необхідною умовою розвитку та загального приросту національного капіталу є інвестування коштів у промисловість, сільське господарство, енергетику та інші пріоритетні галузі.

Як видно з рис. 2 [7], протягом 2010-14 рр. відбувалося постійне скорочення частки бюджетних коштів у фінансуванні капітальних інвестицій, так у 2014 р. їх частка склала приблизно 4 % від загального обсягу фінансування. Низький рівень та значне зменшення витрат бюджетів на фінансування капітальних інвестицій свідчать про незначну роль держави в інвестиційному процесі та низьку активність використання бюджетних інструментів. У 2016 р. тільки 10 % проектів було забезпечено державними коштами.

Якщо ж розглянути більш детально розподіл бюджетних інвестицій, то у 2016 р. із запланованих 10 державних інвестиційних проектів на загальну суму 1 млрд грн. фактично профінансовано було 9 на суму 748,3 млн грн (75 % від передбаченої суми). Економія витрат за результатами тендерів та зміни способу реалізації склала 68 млн грн. Щодо розподілу інвестиційних витрат за сферами та проектами, то він мав наступний вигляд: сфера охорони здоров'я (59 %), транспортна інфраструктура (23 %), соціально-культурна сфера (12 %) та сфера охорони довкілля (6 %) [10].

Таблиця 2. Частка інвестицій у ВВП України за 2013-2016 роки

Регіон	Частка капітальних інвестицій у ВВП				Відхилення від попереднього року		
	2013	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Вінницька	0,0042	0,0036	0,0037	0,0035	-0,0006	0,0001	-0,0002
Волинська	0,0023	0,0022	0,0031	0,0027	-0,0001	0,0010	-0,0004
Дніпропетровська	0,0146	0,0130	0,0131	0,0139	-0,0016	0,0001	0,0008
Донецька	0,0192	0,0084	0,0042	0,0050	-0,0108	-0,0042	0,0008
Житомирська	0,0021	0,0019	0,0020	0,0023	-0,0002	0,0002	0,0003
Закарпатська	0,0018	0,0017	0,0019	0,0020	-0,0001	0,0002	0,0000
Запорізька	0,0047	0,0045	0,0039	0,0046	-0,0002	-0,0006	0,0007
Івано-Франківська	0,0033	0,0044	0,0049	0,0033	0,0011	0,0005	-0,0015
Київська	0,0142	0,0125	0,0123	0,0140	-0,0017	-0,0002	0,0017
Кіровоградська	0,0022	0,0020	0,0020	0,0027	-0,0002	0,0001	0,0006
Луганська	0,0078	0,0033	0,0010	0,0017	-0,0045	-0,0023	0,0007
Львівська	0,0067	0,0061	0,0068	0,0078	-0,0006	0,0007	0,0010
Миколаївська	0,0034	0,0024	0,0030	0,0041	-0,0010	0,0006	0,0011
Одеська	0,0082	0,0060	0,0050	0,0070	-0,0022	-0,0009	0,0020
Полтавська	0,0066	0,0056	0,0042	0,0064	-0,0009	-0,0014	0,0022
Рівненська	0,0020	0,0018	0,0022	0,0018	-0,0002	0,0004	-0,0004
Сумська	0,0019	0,0018	0,0019	0,0024	-0,0001	0,0001	0,0006
Тернопільська	0,0020	0,0017	0,0019	0,0021	-0,0004	0,0003	0,0001
Харківська	0,0064	0,0051	0,0057	0,0069	-0,0013	0,0006	0,0013
Херсонська	0,0015	0,0014	0,0016	0,0019	-0,0001	0,0002	0,0004
Хмельницька	0,0025	0,0026	0,0034	0,0038	0,0001	0,0008	0,0004
Черкаська	0,0023	0,0021	0,0023	0,0027	-0,0003	0,0002	0,0005
Чернівецька	0,0016	0,0011	0,0014	0,0011	-0,0005	0,0003	-0,0003
Чернігівська	0,0020	0,0017	0,0018	0,0022	-0,0003	0,0001	0,0004
м. Київ	0,0483	0,0433	0,0445	0,0446	-0,0050	0,0012	0,0001
Україна разом	0,1717	0,1400	0,1380	0,1507	-0,0317	-0,0021	0,0128

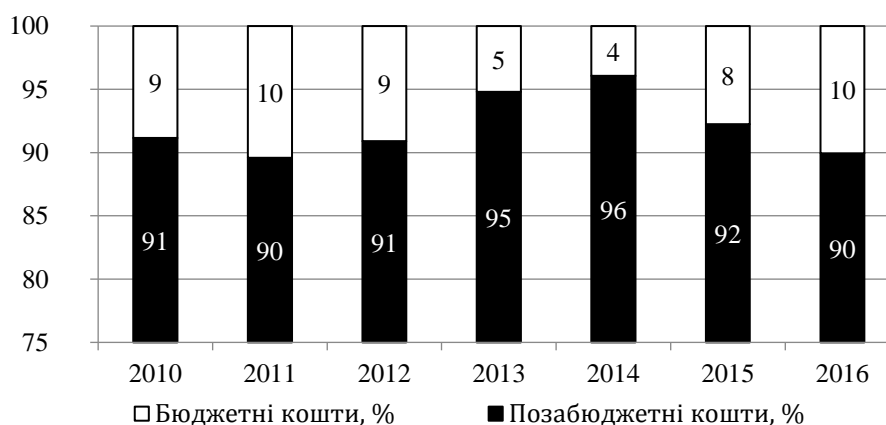

Рис. 2. Розподіл капітальних інвестицій на бюджетні та позабюджетні за період 2010-2016 роки в Україні

Для стабільного розвитку та ефективної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання необхідні грошові кошти, тому вони і змушені шукати найбільш привабливі для себе джерела позабюджетного фінансування. Аналіз джерел фінансування інвестиційної діяльності в Україні протягом 2010-2016 рр. свідчить, що найбільшу частку капітальних інвестицій (приблизно 70 %) охоплюють власні кошти підприємств та організацій, що є очевидним, адже саме суб'єкти господарювання є основною ланкою будь-якої економіки та джерелом інвестування у власний бізнес і національну економіку. Недоліками використання тільки власного капіталу є: обмеженість залучених коштів при необхідності розширення масштабів інвестиційної діяльності, більш висока вартість власного капіталу у зіставленні з альтернативними позичковими джерелами. Це підтверджує правомірність наступного твердження. Забезпечити сталий економічний розвиток країни неможливо без проведення активної інвестиційної політики.

Проаналізувавши існуючу нормативно-правову базу, за допомогою якої відбувається державне регулювання інвестиційної діяльності, розуміємо, що виникає питання щодо механізму інвестування державних коштів, адже у бюджетному законодавстві взагалі відсутнє визначення бюджетних інвестицій та державної інвестиційної діяльності. Враховуючи науково-практичну базу України, можемо запропонувати наступне визначення: бюджетними (державними) інвестиціями є всі зведені капітальні видатки, а також видатки на фінансування фундаментальних досліджень, що фінансуються з центрального чи місцевих бюджетів. До державних інвестицій не належить придбання основних засобів, разом із трансфертами підприємствам, населенню чи за кордон.

Так В. Федосов визначає, що бюджетні інвестиції можуть здійснюватись у вигляді фінансування капітальних вкладень, проектного фінансування конкретного інвестиційного проекту та придбання частки акцій чи прав участі в управлінні підприємством [11, с. 657-658]. Також слід зазначити, що вкладання державних коштів не повинно завжди розглядатись із точки зору отримання прибутку, а ці кошти можуть і повинні спрямовуватись на заходи, метою яких є досягнення соціального ефекту, що також є ознакою інвестиції.

Виходячи з вищенаведеного, виокремимо такі форми бюджетного інвестування: державні трансферти, програми, інвестиційні проекти та субвенції на їх виконання, кошториси, бюджетні кредити. Ці форми відповідають різним цілям державного управління видатками (загальним та спеціальним).

Доречно зазначити, що інвестування бюджетних коштів, з одного боку, може супроводжуватись економічними ризиками та втратою бюджетних коштів, з іншої сторони, досягненням максимального економічного та соціального ефекту в майбутньому. Тому вкрай необхідно розробити єдину національну систему показників та їх оптимальних значень, яка б характеризувала стан фінансової безпеки України, зокрема у сфері бюджетного інвестування (наприклад, у ЄС існує система фінансових критеріїв, що враховує вимоги Маастрихтських угод, та оцінює стан економіки загалом) з урахуванням особливостей вітчизняної економічної системи, та відповідала б сучасним реаліям. Така система показників сприяла б оперативному реагуванню на негативні зміни в економіці та їх завчасному попередженню.

Основними бюджетними ризиками на сучасному етапі розвитку, на які слід звернути увагу, є:

- збільшення мінімальної заробітної плати, яке може призвести до зменшення прибутковості підприємств, що призведе до зменшення надходжень від податку на прибуток;
- несприятливий інвестиційний клімат, що знижує попит і ціну об'єктів приватизації, наслідком чого є ризик ненадходження прогнозованих коштів від приватизації державного майна до бюджету України;
- зростання державного боргу, що негативно позначиться на збалансуванні бюджетного фонду;
- високий рівень інфляції є однією із причин сповільнення темпів економічного зростання;
- ризик невиконання багатьох бюджетних програм;
- відсутність дієвих механізмів покриття запозичень та неефективність використання цих запозичень;
- незбалансованість доходів та видатків державного та місцевих бюджетів;
- формування «прихованого» дефіциту Державного бюджету та ін.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Зараз в Україні не створено належних умов для раціонального використання бюджетних коштів, що породжує цілий перелік соціально-економічних проблем, однією з яких є фінансова безпека державного бюджетного інвестування. Перш за все на законодавчому рівні відсутнє таке поняття, як «бюджетні інвестиції», не говорячи вже про відсутність механізму їх реалізації. Існують значні проблеми з досягненням нормативних значень показників, що характеризують стан фінансової безпеки країни. Тож, необхідно здійснювати постійний моніторинг і аналіз загроз та індикаторів фінансової безпеки, у тому числі бюджетної. Необхідними кроками для поліпшення ситуації та запобігання можливим ризикам мають бути: вдосконалення законодавства, розробка загальнодержавних пріоритетів у фінансуванні і розвитку, формування достатніх бюджетних інвестиційних ресурсів, забезпечення професійності посадовців, що будуть розпоряджатися інвестиційними коштами, здійснення постійного державного контролю за формуванням та використанням за цільовим призначенням бюджетних інвестиційних ресурсів. Таким чином, реалізація запропонованих заходів щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки України сприятиме підвищенню ефективності бюджетних вкладень та забезпечить необхідні темпи розширеного відтворення економіки нашої країни.

Список літератури

1. Концепція фінансової безпеки України (проект) / Розробники: О. І. Барановський, Ю. О. Блашук, М. І. Пузюк, Л. В. Новошинська та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ufin.com.ua/koncepcia/008.doc>.

-
2. Макаручук, І. М. Оцінка та шляхи забезпечення бюджетної безпеки України [Електронний ресурс] / І. М. Макаручук, В. М. Виноградня, В. В. Малишко // Економіка і суспільство. – 2017. – № 12. – С. 560-565. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/93.pdf.
 3. Кириченко, О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія / О. А. Кириченко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев, О. І. Захаров, П. Я. Пригунов. – К.: Університет економіки та права «КРОК». – 2008. – 403 с.
 4. Барановський, О. І. Інвестиційна безпека / О. І. Барановський // Фінанси України. – 1998. – № 9. – С. 60-70.
 5. Сухоруков, А. І. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / А. І. Сухоруков. – К.: КНЕУ, 2004. – 64 с.
 6. Воронченко О. В. Фінансове забезпечення розвитку реального сектору економіки / О. В. Воронченко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 2. – С. 50-56.
 7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 8. Офіційний сайт міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
 9. Про інвестиційну діяльність. Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
 10. Офіційний сайт міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
 11. Федосов, В. М. Бюджетний менеджмент: підручник / В. М. Федосов, В. С. Опарін, Л. Д. Сафонова. – К.: КНЕУ. – 2004. – 864 с.

References

1. Baranovs'kyu, O. I., Blashchuk, Yu. O., Puzyak, M. I., Novoshyns'ka, L. V. (n.d.). *Kontseptsiya finansovoyi bezpeky Ukrayiny (proekt)*. Retrieved from: <http://ufin.com.ua/konceptcia/008.doc>.
2. Makarchuk, I. M., Vynohradnya, V. M., Malys'ko, V. V. (2017). *Otsinka ta shlyakhy zabezpechennya byudzhetnoyi bezpeky Ukrayiny. Ekonomika i suspil'stvo*, 12, 560-565. Retrieved from: http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/93.pdf.
3. Kyrychenko, O. A. Sidak, V. S., Laptyev, S. M., Zakharov, O. I., Pryhunov, P. Ya. (2008). *Problemy upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu subyektiv hospodaryuvannya*. Kyiv: Universytet ekonomiky ta prava «KROK».
4. Baranovs'kyu, O. I. (1998). *Investytsiyina bezpeka. Finansy Ukrayiny*, 9, 60-70.
5. Sukhorukov, A. I. (2004). *Metodychni rekomendatsiyi shchodo otsinky rivnyia ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny*. Kyiv: KNEU.
6. Voronchenko O. V. (2012). *Finansove zabezpechennya rozvytku real'noho sektoru ekonomiky. Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrayiny*, 2, 50-56.
7. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny*. (2018). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. *Ofitsiyyny sayt ministerstva finansiv Ukrayiny*. (2018). Retrieved from: <http://www.minfin.gov.ua>.
9. *Pro investytsiynu diyal'nist'. Zakon Ukrayiny*. (n.d.). Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
10. *Ofitsiyyny sayt ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny*. (n.d.). Retrieved from: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
11. Fedosov, V. M., Oparin, V. S., Safonova, L. D. (2004). *Byudzhetnyy menedzhment*. Kyiv: KNEU.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2018 р.